

Om sparsamhet : Några råd till de unga

Lindberg, Axel

*54 F x Svenska sällskapet för
nykterhet och folkuppfostran.
Allmännyttiga s...*

National Library
of Sweden

*Nykt.
Saml.*

ALLMÄNNYTTIGA SMÅSKRIFTER

UTGIFNA AF

SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR NYKTERHET OCH FOLKUPPFÖSTRAN

DET ÅR 1837 STIFTADE SVENSKA NYKTERHETSSÄLLSKAPET

III

OM SPARSAMHET

NÅGRA ORD TILL DE UNGA

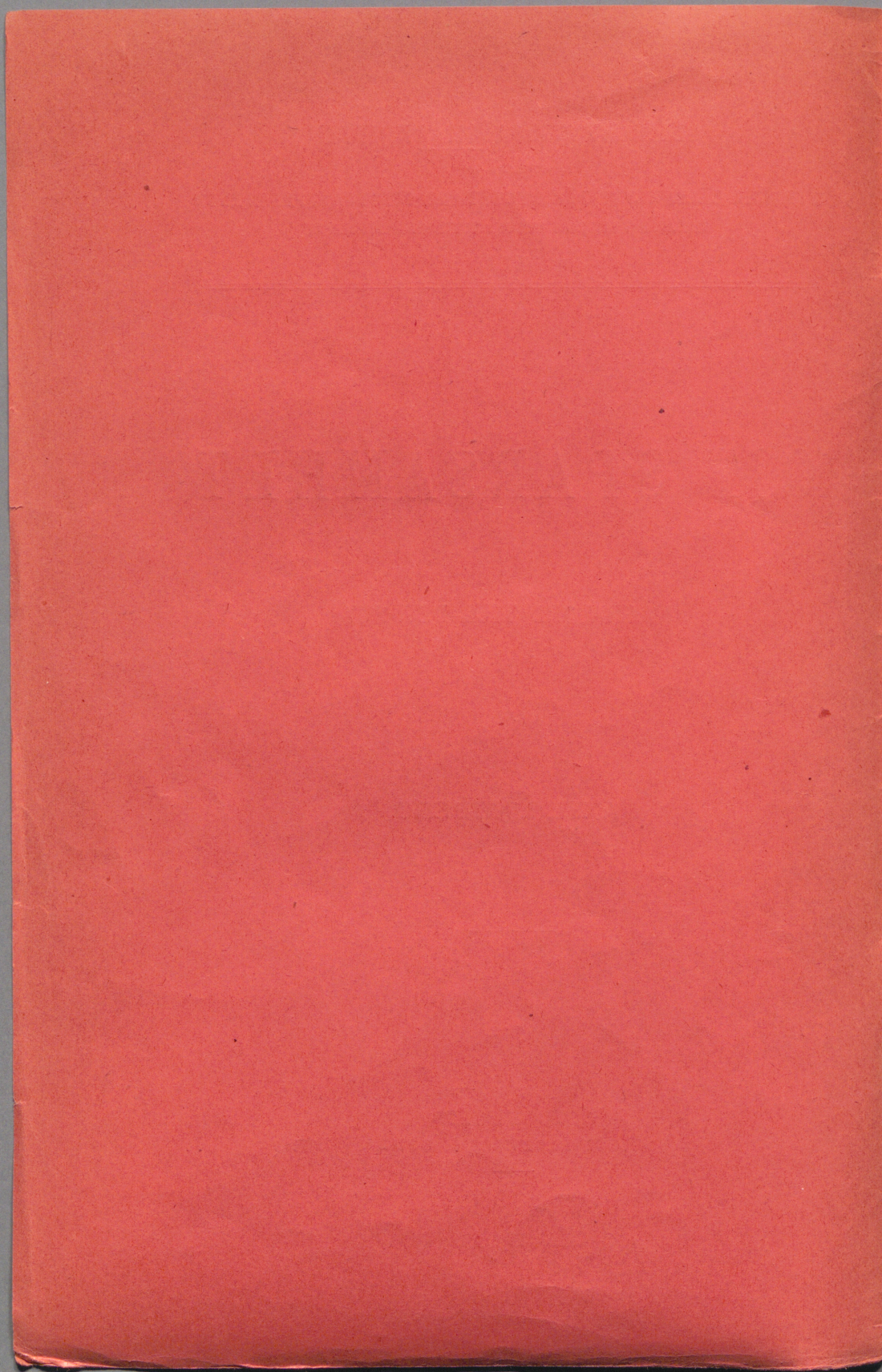
AF

AXEL LINDBERG

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

Pris 10 öre

ALLMÄNNYTTIGA SMÅSKRIFTER

UTGIFNA AF

SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR NYKTERHET OCH FOLKUPPFÖSTRAN

DET ÅR 1837 STIFTADE SVENSKA NYKTERHETSSÄLLSKAPET

III

OM SPARSAMHET

NÅGRA ORD TILL DE UNGA

AF

AXEL LINDBERG

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNER

ALLMÄNNLIGA SMÅSKRIFTER

SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR FÖRETAGET OCH POLYTEKNISKA
DET IS SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR FÖRETAGET OCH POLYTEKNISKA

1911

OM SPARSÄMMHET

KARL OGD TILL DE UNGA

AXEL LINDBERG

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1906

»Den som spar, han har.»

Du har nog hört talas om orden debet och kredit, och säkert har du ofta hört det uttrycket, att det icke är så lätt att få debet och kredit att gå ihop, d. v. s. få utgifterna att icke öfverstiga inkomsterna. Detta är utan tvivel en stor konst, som ingalunda är lättlärd hvarken för den enskilde eller för kommuner och stater.

Grundvillkoret för att uppnå en sådan jämvikt i hushållningen, vare sig den enskildes eller det allmännas, ligger i konsten att kunna på ett klokt sätt spara, det är att aldrig gifva ut mera än hvad man verkligen har råd till; och det är om sparsamhet jag nu vill säga några ord.

Att sparsamhet är en dygd, därom tror jag, att vi alla måste vara ense, och det förhåller sig därmed som med alla andra dygder, att man måste arbeta, ja anstränga sig för att förvärfva den. Ingen människa saknar goda anlag och egenskaper, som genom öfning och uppmärksamhet kunna utbildas ifrån sitt medfödda, mera omedvetna tillstånd till verksamma krafter, hvilka styra hela mitt lif, så att jag af kärlek till det goda och sanna alltmer drifves att blifva en rättrådig, samvetsgrann och välsinnad medlem af samhället och staten. Du förstår ju likväl, att en dygd eller en god egenskap hos en person icke får vara ensam eller skild från andra goda egenskaper. Om man t. ex. har ett godt och vänligt sinnelag men saknar sanningskärlek, så är detta liksom blott en half dygd; och om jag är rättrådig i mina handlingar men kärlekslös mot mina medmänniskor, så att jag icke känner mig manad att göra något för min nästa, när hon är i nöd, då återstår ännu mycket i min fostran. Det är denna utveckling, som skall försiggå just i ungdomsåren och som du måste på det allvarligaste be-

flita dig om att vinna så fullständigt som möjligt, ty om du låter dessa år gå om, då själen är som mest bildbar och mottaglig för goda intryck och känslor, så har du förlorat ett gyllene tillfälle, som aldrig kommer åter.

Som vi alla veta, går det mänskliga arbetet ut därpå, att hvar och en må kunna på ett hederligt sätt försörja sig och de sina. Mången, som är född i ett fattigt hem, får tidigt hjälpa till med dess uppehållande. Det kan finnas t. ex. en fader eller moder, som i följd af sjukdom eller andra omständigheter ej ensam förmår att skaffa de nödvändiga medlen: då får någon af de äldsta barnen gå ut i arbete, ofta så tidigt att skolan ännu icke hunnit avslutas. Men barnet vill gärna arbeta och visa sig dugligt, ja mången sådan god son och dotter finnes, som med glädje lämnar sin lilla arbetsförtjänst till hemmets vidmakthållande, hellre än att detta skulle falla andra till last. Huru glad känner man sig icke, då man fått sin första veckopenning och kan lägga så och så många kronor i fars eller mors hand, dessa föräldrar, som ofta med stora umbäranden och uppoffringar under långa år arbetat för att barnen skulle få det bra. Sådana små försörjare finnes det öfverallt. Och den, som så fått börja att vänja sig vid arbetsamhet och försakelse, bör vid äldre år blifva en god och förständig människa, ty intet kan i barnasinnets lämna djupare spår än tidigt inplantad kärlek och vörndnad mot föräldrar samt hjälpsamhet mot yngre små syskon. En dylik fostran lägger grunden till ett lyckligt hem en gång, i det den utvecklar anlagen för sparsamhet och ett förständigt hushållande med förvärfvade inkomster. Men äfven om icke direkt nöd är för handen, som tvingar de unga att tidigt gå ut i lifvet för att försörja sig själfva och hjälpa de sina, så är det dock af vikt att man som ung får lära sig att väl taga vara på förtjänsten, ty många händelser kunna inträffa, som medföra vanskliga förhållanden. Så t. ex. kunna dina föräldrar eller syskon råka ut för långvarig sjukdom eller andra olyckor, själf kan du också komma i sådana omständigheter, att du för en längre tid hindras att få en stadig inkomst; strejker kunna utbryta, eldsvådor ödelägga den fabrik eller verkstad, där du arbetar, arbetsgifvaren kan råka i ekonomiska svårigheter, så att han nödgas utestänga

alla eller ett flertal af sina arbetare; med ett ord, det finnes så många osäkra förhållanden på arbetsmarknaden, hvilka man måste räkna med, att ingen får försumma att göra sparsamhetens dygd till en grundregel för sitt lif, det är att med största hushållsaktighet och omtanke inrätta sin lefnad efter den förtjänst, som kan påräknas, icke i de goda tiderna utan fastmer i de dåliga.

Det är denna förmåga af klok besinning, som är så nödvändig för dig att äga, när du frestas af kamrater att göra den eller den onödiga utgiften. Vi kunna taga ett exempel ur lifvet. En flock unga gossar äro på väg hem om aftonen från sitt arbete; så gå de förbi en cigarrbod, och en af dem säger plötsligt till de andra: kom så gå vi in och köpa oss en cigarrett. Nej, svarar någon, jag kan ej vara med, ty jag har inga pengar. Ah, strunt, säger en annan, det kan du få af mig. Ja, men mor har bedt mig icke röka. »Icke röka», har man hört på maken, det som hvarenda människa gör, det är väl intet ondt i det, det göra ju alla nu för tiden, det måtte väl inte vara något farligt; kom nu gossar, så gå vi in och få oss en cigarrett. Ja, så vandra de in och köpa denna som de tycka oskyldiga lilla sak och blossa på den, så länge den varar, inbillande sig vara riktiga karlar med fina herrfasoner.

Så lätt kan du falla offer för dåliga exempel och lägga dig till med ovanor, som sedan följa dig hela lifvet igenom. Och har du börjat med en odygd, så komma lätt flera efter. Som helt ung får man i hemmet läppja på ett glas bajerskt öl, i början tycker man det smakar illa och beskt, men så småningom vänjer man sig därvid, och längre fram, i stället för att nöja sig med ett glas vatten eller svagdricka för att släcka törsten, blir det både en och flera halfbuteljer öl, som gå åt på dagen, för att icke tala om andra ännu starkare och mera berusande drycker. Nåväl, denna lilla cigarrett, denna halfbutelj öl tycker man betydligt så litet i förhållande till inkomsten för dagen eller för veckan. Men just i denna åsikt ligger en mycket stor fara förborgad, ty det är ringaktningen för de små onödiga utgifterna, som småningom leder till att man icke så noga vaktar sig för de ännu större.

Akta dig för de små såren, att de icke blifva till kraft-

skador, som förgifta hela kroppen. Vakta dig för de små afvägarna till cigarrboden och ölkrogen, att de icke föra till brottets och lastens boningar. Släpp icke den lilla slanten du i dag håller i din hand, ty i morgon kan denna hand vara tom, ja i många kommande dagar. Undvik hvarje onödig utgift, på det du icke en dag må behöfva försaka den nödvändiga födan.

Det torde vara på sin plats att i detta sammanhang något närmare tala om de frestelser, som du så lätt utsättes för beträffande tobaksrökning och begagnande af rusgifvande drycker.

Den första cigaretten och det första glaset har för många, som dittills gladt sig åt en god hälsa och ett friskt, hurtigt sinne, ledt till obotlig skada både för kropp och själ.

Att rökning af cigarrer och cigaretter hvarken är ofarlig eller oskadlig, det kan du lätt förstå, då du får veta, att i all tobak ingår ett af de allra skarpaste gifter; det ämne, som innehåller detta gift, heter nikotin. Måhända har du hört talas om att personer, som omåttligt begagnat tobak, blifvit nikotinförgiftade. Detta gift införes i kroppen genom den s. k. tobaksoljan, som vid rökningen inkommer i munnen, där samlas med saliven och sprides vidare genom blodet till kroppens olika delar, såsom magen, hjärtat och hjärnan, de tre viktigaste lifsorganen. På magen inverkar giftet sålunda, att den ännu ovane rökaren får kvaljningar och uppkastningar; magen är mycket känslig för allt hvad gifter och skadliga ämnen heter och är ständigt på sin vakt mot sådana. Så fort han märker, att något dylikt ämne kommit in, söker han genast blifva af med det, så att det icke genom tarmarna tränger längre in i kroppen. Såsom du måhända i skolan fått lära, finnes i magens nedre del, vid dess förbindelse med tarmen, ett slags säkerhetsvakt, som kallas för pylorus eller dörröppnaren, hvilken obevekligt stänger vägen, om något obehörigt eller osmält ämne försöker tränga sig förbi och komma ut i tarmen. Nikotinet inverkar så på födan, att den icke blir tjanlig att föras vidare och därför måste gå tillbaka upp igen genom matstrupen, hvilket är både obehagligt och tillika skadligt, då kroppen därigenom beröfvas sin tillämnade näring.

Men huru svårt det än i början är för den unge rökaren, vänjer han sig till slut vid giftet och öfvervinner dess första obehagliga verkningar i magen. Det är dock icke ensamt för detta organ, som nikotingiftet är skadligt: ännu farligare äro de rubbningar, som det åstadkommer på hjärnan, särskildt hos unga personer. Här medför tobaksgiftet förlamning af rörelsenerverna, man utsättes för svindel, kramp- och kväfningssanfall, som till och med kunna medföra döden. Exempel gifvas äfven, att gossar, som hängifvit sig åt tobaksbruk, blifvit sinnesrubbade.

Hvad slutligen angår tobakens inverkan på hjärtat, märkes, att dess slag blifva hämmade, så att det rent af kan stanna en stund; då det sedan skall återtaga sitt arbete, blir pulsen i betydande grad påskyndad, och vid större mängder af giftet blir hjärtats rörelseapparat direkt förlamad.

Men äfven om du kan undgå de svåraste yttre verknin- garna af detta gift, så är det ju i hög grad orätt, att du gör dig till slaf af en ovana, hvars ok du sedan icke förmår afkasta. En friboren ung man bör icke draga med sig ovanor eller laster af något slag: deras tillfredsställande kostar penningar, som på ett bättre sätt kunnat användas, och ett fortsatt hängifvande däråt förstör både själ och kropp.

Jag vill nu framhålla den andra stora faran, som ungdomen är utsatt för, nämligen begagnandet af spritdrycker. Det dagliga lifvet rundtomkring oss visar ständigt de ohyggliga följderna af dryckenskapslasten.

Icke nog med att drinkaren förlorar förmågan att vara herre öfver sig själf, så att han går raglande hit och dit, stupar omkull och måste tagas om hand af polisen för att sedan bötfällas — det är ju en både sorglig och skamlig syn att med förnuft begåfvade människor kunna så förnedra sig —, icke nog därmed, utan hvad värre är, dryckenskap fördärfvar äfven själen, väcker till lif dåliga anlag, frammanar brottsliga tankar och drifver drinkaren att med berådt mod sätta dem i verket. Så kommer straffet med förlusten af frihet i årtal, ja kanske för lifstiden.

Tänk vidare på alla de arma människor, som i följd af dryckenskap sitta inspärrade i asyler och hospital, huru eländigt och förspildt är icke deras lif; tänk på all den fattigdom och nöd, som åsamkas icke blott dem, som själfva föra

drinkarens lif, utan äfven deras närmaste; se på denna förgråtna moder, som med ångest och bäfvan sitter hemma och afvaktar den stund, då hennes druckne man skall komma hem, svärjande och våldsam, sedan han till stor del förslösat de penningar, som skulle räckt till familjens underhåll för hela veckan. Och huru ser icke ett sådant hem ut? Huru ofta hafva icke möbler, kläder och annat bohag måst föras till pantbanken för att dess hungrande och frysande invånare skulle få föda och vedbrand; huru eländiga äro icke de små barnen, trasiga, bleka, utsvultna, ty det är ju icke möjligt ens för den bästa moder att hålla ett hem i skick, där det mesta af arbetsförtjänsten går till brännvin och öl åt mannen.

Låt denna sak rätt allvarligt stå för dig och vakta dig för de förfärliga olyckor, som spritbruket har med sig. Du, som kanske har goda, ömma föräldrar, hvilka arbeta och sträfva för att redligt kunna försörja sig och de sina och gifva barnen en god uppfostran, icke vill du göra dessa föräldrar sorg. Var då stark, när frestelsen möter dig, och vänd genast ryggen åt förföraren.

Haf alltid framtiden för ögonen och besinna, att du har plikter att fylla mot dig själf och mot dina närmaste; en åldrig mor, en genom sjukdom eller olyckshändelse till arbete urståndsatt fader kan behöfva din hjälp, men huru skall du kunna lämna dem något stöd, om du förslösar dina inkomster på det sämsta af allt, det som förstör människan både till kropp och själ?

Nu återkomma vi till frågan om sparsamhet för att närmare se till, huru nödvändig den är i lifvet och huruledes endast på denna grund ett sundt samhällstillstånd kan byggas upp.

Det är icke blott den rike, som genom slöseri och öfverdåd kan blifva fattig; den fattige kan blifva ännu fattigare och komma i än svårare omständigheter. Här gifves knappt någon gräns. Se på den i paltor klädde tiggaren, som fryser och svälter och hemlös irrar hit och dit. Oftast är anledningen att söka i bristande sparsamhet eller försumlighet att rätt tillvarataga den förtjänst han i bättre dagar haft. För slösaren räcka aldrig inkomsterna till, huru stora de må vara, ty än är det en sak och än en annan, som det lyster honom att köpa, och så kan han på idel dumma, onyttiga och

skadliga föremål gifva ut hvad han med svett och möda förtjänat; när den onda dagen kommer, har han icke lagt upp någon behållning eller samlat det minsta öfverskott utan blir öfverraskad af motgången, ofta till den grad, att han aldrig mer repar sig eller får kraft att börja ett nytt förståndigt lefnadssätt. Så sjunker han allt djupare och djupare, och slutligen måste barmhärtiga människor eller fattigvården taga hand om honom och gifva honom nödortfittig försörjning, så länge hans förfelade lif ännu varar.

Men det är icke blott med penningar jag skall iakttaga sparsamhet utan ock med alla de andra goda förmåner jag har att glädja mig åt såsom gåfvor af försynen. Man måste vara sparsam med tiden, så att man rätt använder den både till arbete och hvila. Jag får icke förrätta mitt arbete liknöjdt och håglöst utan med ifver och samvetsgrannhet utföra hvad som är mig förelagdt och vinnlägga mig om att göra det till min arbetgifvares belåtenhet. Jag måste ställa som mitt mål att uppnå verklig skicklighet och sålunda grundlägga en god yrkesutbildning, hvarigenom jag kan tillvinna mig mina förmäns förtroende och ernå en allt högre aflöning. Särskildt i Amerika äro arbetsgifvare och förmän ytterst angelägna om att utbilda dessa egenskaper hos sina arbetare, och så snart de upptäcka goda anlag hos någon af dem, söka de genast draga nytta däraf genom att uppmuntra den unge uppåtsträfvande ynglingen och gifva honom sitt förtroende. Många tusen unge män i Amerika och annorstädes hafva på detta sätt från en ringa början och ur de mest anspråkslösa villkor höjt sig till rikedom och till en framskjuten ställning blott genom flit och redbarhet i sitt arbete; ja, detta är just grundvalen, den enda säkra grunden, till allt välstånd och all framgång i lifvet.

Men tiden är mig gifven icke endast till arbete utan äfven till hvila. Denna är lika nödvändig, och därför är dygnet indeladt i två eller tre afdelningar, en till hårdt, stadigt arbete, en till goda förströelser och inhämtande af ökade kunskaper samt förkofran af mitt inre lif, så att jag kan känna mig vara något mer än blott en arbetsmyra i den stora stacken, kan få tillfälle att höja mina tankar öfver det ändliga och timliga upp till det eviga och him-

melska, kan få någon stund att vara ensam med min själ och söka svaret på de frågor, som mitt hjärta och samvete göra mig, om jag rätt vill lyssna till den inre rösten, som aldrig tiger men tyvärr så ofta nedtystas. Slutligen kommer den tredje afdelningen, den fullständiga hvila, som sömnen skänker de genom dagens arbete förslitna kropps- och själskrafterna.

Du ser således, huru viktigt det är att lära sig rätt hushålla med tiden.

Ännu en sak vill jag påminna om, då vi tala om sparsamhet: du bör väl hushålla med din hälsa. Den anses ju som lifvets förnämsta gåfva, och ett gammalt sanningsord säger: »hälsan är allt, allt, allt är alls intet, där inte är hälsa.» Det är just i ungdomsåren, som det är så viktigt att samla krafter; det blir som en sparbössa för kommande år och synnerligast för ålderdomens dag, ty säkert är att ingen uppnår hög ålder, som ej lefvat förståndigt i sin ungdom.

Jag nämnde nyss ordet sparbössa. Sådana har du nog sett både af järnbleck och porslin eller lera. Meningen med dessa är att de skola utgöra små uppsamlingsplatser, där man i en hast kan sticka in en slant, som blifvit till öfvers, för att sedan, när ett större antal samlats, sätta in dem alla i den stora säkra sparbössan, den som kallas för sparbanken. Det är en mycket stor skillnad mellan dessa olika slag: sparbössan i hemmet är blott den förberedande mellanhanden, den som mottager den första lilla insättningen. Detta är nog bra och alldeles nödvändigt, ty om jag icke gör en början med mina små insättningar, så lär jag mig aldrig att spara. Men det är en liten brist härutinnan, och det är, att om jag fyller upp aldrig så många dylika sparbössor med slantar och låter dem där blifva liggande, så blir det dödt kapital. Detta kallas i dagligt tal att lägga sina pengar på kistbotten, och i gamla tider, innan banker voro inrättade, fanns det icke någon annan utväg än att på ett säkert ställe förvara sina besparingar. En viss samlad summa, större eller mindre, som jag kan undvara för det närvarande, kallas för kapital eller grundplåt. Meningen med detta kapital är dock att det skall växa och föröka sig. Denna underbara förvandling sker nu genom att jag bär mina små samlade medel till banken, som mottager dem

till förräntande, det vill säga, gifver mig ett slags lön för mitt besvär genom att betala mig en viss summa eller procent för hvarje krona jag inlämnat. För hvarje hundratal öre får jag sålunda fyra öre om året i ersättning eller ränta. Detta kan ju tyckas vara litet, men du måste förstå, att det är det enda sättet för att ett insatt penningbelopp skall kunna förökas. Kom tillika ihåg det gamla ordspråket, som säger, att många bäckar små göra en stor å.

Ju flitigare du är att tillvarataga dina små besparingar, dess fortare växer ditt kapital. Du bör icke försmå ett enda öre, huru obetydligt det än kan se ut, när det ligger ensamt i din hand.

Har du hört berättelsen om den kloke staren, som en gång var törstig och icke kunde finna något vatten? Då han länge och väl letat, påträffade han till slut en med vatten till hälften fylld butelj, som låg vid en stig ute i skogsmarken, där en vandrare lämnat den efter sig. Men hur skulle han bära sig åt för att komma åt vattnet? Han kunde ju icke, som en människa gör, taga den med händerna och föra den till munnen. Som du vet, är staren ett mycket klokt djur, men här tycktes det vara omöjligt att hitta på råd. När han länge och väl funderat och törsten blef allt svårare, fann han dock ut hur han skulle göra. Han började att med näbben plocka gruskorn och små stenar så pass stora, att de gingo genom den smala buteljhalsen, och när han så länge och väl hade hållit på att fylla buteljen, fick han äntligen vattnet att stiga så högt upp mot öppningen, att han kunde nå det med näbben och släcka sin törst. På liknande sätt bör du göra med dina slantar. Så skola de alldeles som de små stenarna och gruskornen, hvarmed staren fyllde vattenbuteljen, slutligen fylla upp din lilla sparbössa, tills den är färdig att tömmas ut i den flitiga handen och bäras till den store uppsamlaren, banken. Då skall penningen blifva för dig såsom ett lifgifvande vatten, en god vän i nödens stund.

Nu vill jag gifva dig en lärdom, som du noga skall lägga på minnet.

»Välstånd är frukten af uppskjuten njutning;

»Armod är frukten af uppskjuten försakelse.»

Du förstår väl meningen af dessa ord?

Den första satsen var: »Välstånd är frukten af uppskjuten njutning», d. v. s. om en frestelse kommer i min väg att köpa något, som jag hvarken behöfver eller har någon nytta af, så skall jag genast göra bestämdt motstånd och säga till frestaren, han må nu vara inom mig eller stå bredvid mig i skepnad af en kamrat: »nej, jag vill icke». Inlått dig icke i något vidare samtal härom, ty då kan det lätt hända, att din motståndskraft blir minskad och du dukar under för den andres öfvertalning. Var bestämd i din föresats genast ifrån början, och frestelsen skall förlora sin lockelse, och din vän, som sökte förleda dig, skall finna, att du är starkare än han. Denna din styrka kan då blifva honom till nytta, ty därigenom kan du möjligen förmå honom att lägga bort bruket af någon dålig vana och sålunda rädda åt honom mängen penning, som eljest gått förlorad. Exempellets makt är stor både till godt och till ondt.

När jag således ej blott själf försakar en njutning, som icke är nödvändig, utan äfven söker hjälpa andra till samma återhållsamhet, så främjar jag såväl mitt eget välstånd som deras, hvilka äro omkring mig.

Den andra satsen lydde: »Armod är frukten af uppskjuten försakelse.» Vi se här, hurusom två ord ställas såsom motsatser mot hvarandra: å ena sidan välstånd, å den andra armod; å ena sidan försakelse, å den andra njutning. Slutsatsen blir således den, att njutningslystnad har med sig armod, men återhållsamhet, eller ännu bättre försakelse, skapar välstånd. Det bör väl icke vara svårt för dig att göra ditt val. Vill du öfverlämna dig åt njutningen, så kom ihåg att slutet blir, förr eller senare, armod; vill du gå fram genom lifvet under försakelse, så var viss att din lön blir välstånd.

Tänk nu noga efter hvad du önskar välja. Valet kan nog för mängen blifva svårt, ty frestelsen är stark; det ligger så mycket större vikt på att tidigt göra henne motstånd, ty endast på detta sätt får man kraft att genast kunna visa henne ifrån sig.

Vi skola nu återkomma till sparbössan. Du skall få se hur kär den en dag skall blifva för dig, om du omhuldar den såsom den förtjänar. Gif den hvarje dag små gåfvor — den tager tacksamt emot hur litet som helst — och när

du vill vara riktigt snäll emot den, så säg t. ex. så här: »I dag får du hela 15 öre, som jag har räddat åt dig; August bad mig att gå ut med honom och dricka en halfva öl, men jag sade nej och klämde hårdt om portmonnän, så nu har jag pengarna kvar och lämnar dem till dig. Jag är viss om att du en dag, när jag riktigt behöfver dem, skall gifva mig dem tillbaka med ränta.»

Äfven de minsta belopp kunna växa, så att de slutligen blifva stora summor. Om jag sätter in 10 öre hvarje dag, så har jag efter fem år samlat ett kapital af 200 kr.; med en insättning af 15 öre om dagen blir det på samma tid 300 kr.; 20 öre om dagen ger mig efter fem år 400 kr.; 25 öre 500 kr. o. s. v. Antag, att kapitalet får stå och växa i tio år, så har jag med en daglig insättning af 10 öre 446 kr., af 15 öre 670 kr., af 20 öre 893 kr. och af 25 öre 1,117 kr. Får kapitalet stå orubbadt i banken femton år, så får jag af 10 öre om dagen 745 kr., af 15 öre 1,118 kr., af 20 öre 1,491 kr. och af 25 öre 1,864 kr. Det är ju riktiga rikedomar, och tänk dig, att om du börjar vid 15 års ålder med att sätta in 10 öre om dagen, så är du vid 20 års ålder ägare af 200 kr., vid 25 års ålder äger du 446 kr. och vid 30 år 745 kr. Har du, i samma mån som din aflöning stiger, ökat din insättning, så har ditt kapital tillväxt i samma förhållande.

Ett annat sätt att samla ihop de små slantarna är att köpa sparmärken, som uppfästas å sparkort. Tio sådana märken å 10 öre fylla ett dylikt kort, och då har jag 1 krona, som mottages af postsparbanken och insättes å sparbanksbok.

Vid allt detta talet om sparsamhet kanske någon gör sig den frågan: huru skall jag kunna spara ihop något, jag som går med trasiga kläder och utslitna skor, som har det så fattigt hemma, att jag ej får tillräckligt med mat, som har en sjuk mor och små hjälplösa syskon att försörja, för mig är det ju icke tänkbart att kunna afsätta något, icke ett enda öre, af min förtjänst, allt måste gå till det nödvändiga lifsuppehållet för dagen. Ja, allt detta kan nog vara sant, ty jag vet, att nöd råder i mångt hem, men ofta är nöden själföfvällad och bör således kunna afhjälpas genom egen kraft samt förändring af lefnadssätt och vanor.

Det finnes en utväg äfven för den fattigaste och lägst aflönade att förvissa sig om, huruvida möjlighet gifves att genom sparsamhet kunna afsätta något af sin inkomst, och det är att noga för hvarje dag teckna upp sina inkomster och utgifter. Är detta redan för den, som med knapp nöd försörjer sig, en nyttig sak, så gäller det ännu mera för den, som har goda eller rikliga inkomster. Denne senare resonerar ofta som så, att det icke är så noga med de små utgifterna än för det ena och än för det andra af nöjen och njutningar, jag har ju god råd, en 25-öring eller 50-öring spelar icke någon roll för mig, som har 5, 6, 7 kronor om dagen, jag måtte väl ha råd att röka en cigarr eller par om dagen eller gå ut och dricka några halfvor öl, ja en butelj vin med mina vänner, det kan man väl bestå sig en och annan gång, och så kan man väl gå på teatern emellanåt och se någon lustig pjäs, så man kan få sig ett godt skratt, det behöfs minsann att man får litet munterhet ibland efter allt slit och släp man har här i lifvet, o. s. v. Sådant tal hör man ju ofta.

Ja, icke är jag någon fiende till goda, förädlande nöjen och samkväm men väl till sådana, där endast dåliga och nedrifvande saker framställas, liksom till allt kroglif. De, som en gång fått smak för sådant, hafva svårt att inse, huru annorlunda det kunde vara, om de tillbragte sin fritid i sitt vackra, stilla hem med hustru och barn eller tillsammans med några inbjudna goda vänner, eller, när de ville gå ut någon afton, de valde det som gäfvade dem den bästa behållningen, det som de kunde minnas med glädje och hafva nytta af för lifvet.

För öfrigt borde för att motverka allt det usla, som sprides från våra dåliga teatrar och andra dylika ställen, för att afvända krogbesöken, från det allmännas sida vidtagas sådana anstalter, att de mindre bemedlade kunde finna sitt behof af förströelse tillfredsställdt på bästa sätt, så att icke frestelsen till de sämre nöjena blefve dem öfvermäktig. Ville någon taga denna sak om hand riktigt på allvar och fatta storheten af sin uppgift, så gjorde han samhället den allra största tjänst.

Om nu en arbetare, han må hafva större eller mindre inkomst, kommer till insikt om att sparsamhet är en god

och nödvändig sak, så är det första han bör göra för att få klart för sig, huruvida och hvarutinnan han möjligen kan verkställa besparingar, att han börjar föra räkenskap öfver sin hushållning, så att han hvarje dag på det nogaste skrifver upp, huru mycket han får in och huru mycket han gifver ut. Detta kallas bokföreling, och den kan vara af enklaste slag. Hufvudsaken är, att ingenting glömmes, icke ens den minsta lilla utgifts- eller inkomstpost, ty vid årets slut kunna sådana blifva till stora summor. Inkomstsidan i en sådan bok betecknas med ordet »debit», ett latinskt ord som betyder »är skyldig», och utgiftsidan har till öfverskrift ordet »kredit», som betyder »har att fordra». I bokföreling kan debit äfven få betydelsen af »har emottagit», och kredit »har gifvit ut». Man tänker sig då ordet »kassan» insatt midtemellan de båda. Det blir då lättare att förstå meningen, som är, att kassan har å ena sidan mottagit så och så mycket och är skyldig att lämna redovisning därför, och å den andra att kassan har gifvit ut så och så mycket, som den alltså har att få sig godtgjort. Vid månadens slut summerar man ned hvarje sida för sig; om det då visar sig, att summan i debit är större än den i kredit, så betyder det, att jag icke har gifvit ut så mycket som jag fått in, alltså att en behållning eller öfverskott finnes, detta må nu vara större eller mindre, och föres öfver till nästa månad på debetsidan, alltså som en inkomst att redovisa. Då jag så har utgifterna för en hel månad inför mina ögon och noga granskar dem, kan jag redan nu se, om där finnes någon post, som jag efteråt må anse hafva varit antingen rent onödig eller för stor för mina tillgångar. Ännu mera märkbart blir detta vid den stora generalmönstringen vid årets slut, då i den s. k. journalen, i hvilken under olika rubriker alla utgiftsposterna äro sammanförda, jag ser deras summor hopräknade. Jag finner då, att till kläder åtgått så och så mycket, till skodon så och så, till hushållet mat af olika slag för så och så mycket. Allt detta bör på det nogaste specificeras i olika kolumner, t. ex. kaffe, socker, mjölk, mjöl, gryn, potatis, grönsaker, kött, fläsk, sill m. m. Vidare måste införas hyresbelopp, skatter till kommunen och kronan samt andra utskylder, äfvensom alla sådana utgifter, hvilka icke di-

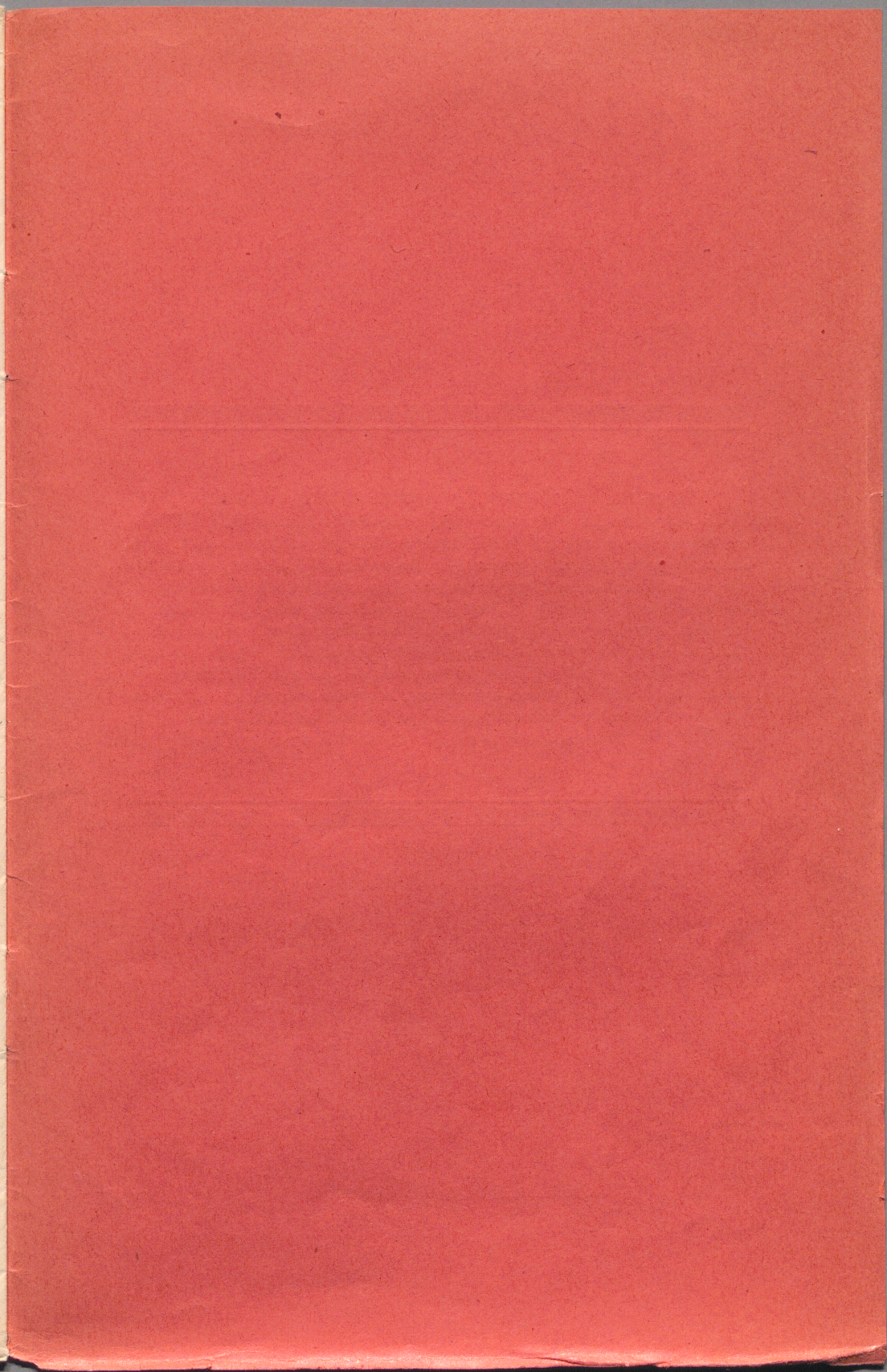
rekt röra hushållet utan komma under benämningen nöjen, personliga behof och dylikt, såsom cigarrer och cigarretter, snus, tobak, öl m. m.

En arbetare med goda inkomster gör sig i allmänhet icke något riktigt begrepp om hvad de kosta honom om året, dessa dagliga små poster. 25 öre då och 50 öre då tyckes ej vara så mycket, men multiplicera 25 öre med 365 dagar, så blir det 91 kr. 25 öre om året, och 50 öre dagligen gör 182 kr. 50 öre. Eller om jag dagligen satte in i sparbanken dessa små summor under fem år, så hade jag i ena fallet till godo ett kapital af 500 kr. och i det andra öfver 1,000 kr., och detta är pengar minsann, som jag icke när som helst kan taga på hyllan.

Min bokföring säger mig således hvarutinnan jag handlat illa och oförståndigt och visar mig, huruvida det icke varit klokare, om jag köpt mindre af den varan och i stället mer af en annan, som varit nyttigare. Dessa räkenskaper äro mitt lefvande samvete, uttryckt i siffror; hvarje min handling, för såvidt det gäller en utgift, har där sin motsvarighet i kronor och ören, hvilka på sitt omutliga språk säga mig både hvad jag gjort och hvad som borde varit ogjort.

Alltså, börja nu genast med att dagligen skrifva upp hvarje inkomst och hvarje utgift; ju äldre du blir, dess mer skall du glädja dig åt att hafva förvärfvat denna goda vana, som både i ungdomsåren och senare hjälper dig mot slarf och lättsinne, i det den blir dig ett medel till själfrannsakning. Låt ingen dag sluta, utan att du tänkt efter huru du handlat, och ställ det så, att dina små räkenskaper aldrig må vittna mot dig om någon dålig eller obetänksam gärning.

Tänk städse på framtiden och sök att ställa dig ett högt mål före, till hvars ernående du väl kan behöfva en fond af samlade besparingar. Bättre denna säkra fågel i handen än de tusentals struntsaker, de må synas aldrig så skimrande vackra och eftersträfvansvärda, på hvilka både ung och gammal plottrar bort sina ofta hårdt förvärfvade slantar.

Svenska Sällskapet för nykterhet och folkuppföstran,
byrå: Östermalmsgatan 60, Stockholm, tillhandagår kostnadsfritt med råd
och upplysningar rörande folkbibliotek (socken-, församlings-, skol-, före-
nings-, regementsbibliotek), ombesörjer för dylika bibliotek lämpliga böcker
till nedsatt pris liksom äfven deras inbindning; tillhandahåller sällskapets
bokförteckning till ledning vid val af dylika böcker; uthyr 30 vandrings-
bibliotek, hvardera på ungefär 50 band, mot 3 kronor i månaden och åter-
fraktens betalande af rekvisenten; upprättar på beställning dylika bibliotek
med alla tillbehör till möjligast billiga pris; anordnar skolköskurser med
vandrande skolkök på förmånliga villkor, hvarom närmare i cirkulär, som
från byrån kunna rekvisiteras; sänder på rekvisition sällskapets skrifter
kostnadsfritt till personer, som vilja medverka till deras gratispridning.
